

I. MURAT TÜRBESİ ARAŞTIRMASI

HAZIRLAYANLAR

Şükran Özgen

Tuğba Somer

Ebru Önder

Lale Kankal

Latife Sinem Yazar

BURSA 2010

I.Murat ve I.Murat Türbesi

1.BURSA

Bursa, İstanbul , Ankara ve İzmir ' den sonra Türkiye'nin 4. Büyük Metropol kenti ve 4. Büyükşehir nüfusuna sahip şehridir. Ekonomik açıdan Türkiye'nin gelişmiş kentlerinden biri olan Bursa doğal ve tarihsel zenginlikleriyle de önem taşır.Bursa'da en çok Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemine ait tarihî eserlerin bulunmasının sebebi ise,Bursa'nın Osmanlı Devleti'nin ilk başkenti olmasıdır. Bursa Alışveriş merkezleri, parkları, müzeleri ve çarşısıyla bölgesinin göz bebeğidir. Ayrıca Bursa Marmara bölgesinin İstanbul'dan sonra gelen ikinci büyük şehridir ve Türkiye'nin en önemli sanayi kentidir.. 2005 yılında Bursa Büyükşehir Belediyesi Türkiye'nin ilk ve tek kalite belgeli büyükşehir belediyesi olmuştur. Şehrin futbol takımı Bursaspor 2009-2010 sezonunda Turkcell Süper Lig şampiyonudur.

İlçeler

Gemlik , Mudanya, İnegöl , Yenişehir , Karacabey , Mustafakemalpaşa , İznik , Orhangazi , Orhaneli , Keles , Büyükorhan , Harmancık

Yüz ölçümüne göre ilçeler *En büyük ilçe: Mustafakemalpaşa(1731 km2)*

En küçük ilçe: Gürsu (118 km2)

1.1. Ulaşım

1.1.1.Karayolu

Bursa İstanbul ve İzmir illeri arasında bir köprü gibidir.Bu D200 Karayoludur. Bursa'da otoyol da mevcuttur.(O-30) Bursa şehir merkezi'nin kuzeyinde bulunur, iller arası ulaşımı kolaylaştırmak için yapılmıştır. Şehir içi ulaşım ise Burulaş'a aittir. Bursa'da çok sayıda halk otobüsü, minibüs, dolmuş ve taksi bulunur.

1.1.2.Deniz Ulaşımı

IDO aracılığıyla Güzelyalı, Mudanya, Gemlik limanlarından İstanbul 'a deniz otobüsü ve feribot ulaşımı yapılır.

1.1.3. Demiryolu

Tren

Türkiye'de demir yolu ulaşımı ilk olarak Mudanya demir yollarının satın alınmasıyla gelişse de TCDD tarafından şuan da **Bursa**'ya demiryolu ulaşımı sağlanmamıştır.

Metro

Bursa'da demiryolu ulaşımını Bursa metrosu yapar. Yapımına 1998'de başlanmıştır. sistemi.Bursa'nın merkez ilçe ve semtlerini çoğu noktada doğu-batı doğrultusunda birbirine bağlar. Belirli etaplar halinde yapıldığından henüz tamamen bitirilmemiş bir projedir.2002'de ilk olarak iki hat halinde işletmeye açıldı.Bu hatlar Organize Sanayi'den başlanan ve Şehreküstü'de sona eren 1 no'lu hat ve Küçük Sanayi'den başlayan ve yine Şehreküstü'de sona eren 2 no'lu hattır.Bu iki hat A etabını oluşturmuştur.2008'de Şehreküstü'de sona eren A etabı yaklaşık beş yıllık bir inşaat ve yapım aşamasından sonra, B etabıadıyla Arabayatağı'na kadar uzatılmıştır.

Tramvay

Bursa'nın artan nüfusuna bağlı olarak ulaşım sorununu çözmek amacıyla kent içi tramvay hattı kurulmasına karar verilmiştir. Tramvay hatları şehrin farklı yerlerine yapılacaktır. Bu hatlardan olan Cumhuriyet Caddesi'nde kullanılacak 3 adet nostaljik tramvay Bursa'ya gelmiştir. Hat çalışmalarının bitirilmesinden sonra tramvaylar kullanılmaya başlanacaktır.

Teleferik

Uludağ ile Bursa arasındaki ulaşımı kolaylaştıran bir sistemdir. Türkiye'nin en uzun teleferiği olan Uludağ Teleferiği, Bursa'dadır. Yıldırım'daki Teferruç semti ile Uludağ'daki

Sarıalan yaylası arasında 1963'te kurulmuştur. Kadıyla istasyonundaki aktarma ile toplam 4766 metre uzunluğundadır. 374 m.lik rakımdan başlayan yolculuk, yaklaşık 20 dakika sonra 1634 m.lik rakımda sona erer. Bu teleferik aynı zamanda Türkiye'nin ilk teleferiğidir.

1.2. Kültür

1.2.1.Kültürel dernekler

- Bursa Kadın Ressamlar Derneği
- Bursa Filarmoni Derneği, Bursa Filarmoni Derneği, 1995 yılında Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Müzik Eğitimi Bölümü'nün öncülüğü ve girişimi ile kuruldu. Kısa zamanda İdil BİRET, Fazıl SAY gibi önemli konser programları gerçekleştiren dernek, Uludağ Üniversitesi Oda Orkestrası'nın kuruluşuna giden yolu açmış oldu.
- Bursa Mehter Musikisi ve Halk Oyunları Derneği
- Yeni Yüksektepe Kültür Derneği
- Bursa Çamlıklılar ~ TexaS Kardeşlik Derneği
- Sivil Diyalog Derneği

1.2.2. Turistik yerler

- Uludağ
- Gölyazı
- Mudanya
- İznik
- Cumalıkızık
- Ulu Cami
- (Oylat-inegöl)

1.3. Doğal Mekanlar

- Aras Şelalesi
- Suuçtu Şelalesi (Mustafakemalpaşa)
- Saitabad Şelalesi (Kestel)

- Ayvaini Mağarası (Mustafakemalpaşa)
- Görecik Yaylası (Büyükorhan)
- Kocayayla (Keles)
- Sadağ Kanyonu (Orhaneli)
- Sansarak kanyonu (İznik)
- Cumalıkızık
- Gölyazı, Nilüfer
- Uludağ Milli Parkı (Osmangazi)
- İznik Gölü
- Misi (Nilüfer)

1.4. Tarihi Yapılar

1.4.1. Kale ve Surlar

- Bursa Kalesi
- İznik Kalesi
- Kestel Kalesi
- Kite Kalesi
- Ulubat Kalesi
- Yer Kapı
- Pınarbaşı Kapısı
- Zindan Kapı
- Kaplıcalar Kapısı
- İstanbul Kapısı
- Lefke Kapısı
- Yenişehir Kapısı
- Gazi Akdemir Hisarı
- Balabanbey Hisarı

1.4.2.Kiliseler

- amlıca Köyü Kilisesi (Mustafakemalpaşa)
- atalağıl Kilisesi (Demirtaş)
- Eski Karaağaç Köyü Kilisesi (Karacabey)
- Fransız Kilisesi (Resimler)
- Ermeni Kilisesi
- Georgios Gürcü Kilisesi (Glyazı)
- Harmanlı Köyü Kilisesi (Karacabey)
- Dereköy kilisesi
- Hagios Taxiarchoi kilisesi (Kurşunlu)
- Theotokos manastır kilisesi (Kurşunlu)
- Karakoca Köyü Kilisesi (Karacabey)
- Koimesis Tes Theotokos (Demirtaş)
- H.Konstantinos Kilisesi (Glyazı)
- Michael Taxiarches Kilisesi (Demirtaş)
- Theodoros Kilisesi (alı)
- Ayasofya Kilisesi (İzник)
- Derecik Bazilikası (Büyükorhan)
- H.Apostoloi kilisesi (Aydınpınar)
- Gürle Köyü Kilisesi (Orhangazi)

1.4.3.Camiler

- Abdal Camii
- Ahmet Dai Camii
- Ahmet Paşa Fenari Camii
- Alaaddin Camii
- Ali Paşa Camii
- Altıparmak Camii
- Araplar Camii
- Armutlu Camii
- Ayaz Köyü Camii (Mustafakemalpaşa)
- Aynalı Camii
- Baba Sultan Camii (Gürsu)
- BaŐçı İbrahim Camii
- Beyazıt Paşa Camii
- Bedrettin (Hafsa Sultan) Camii
- Yeşil Cami (Bursa)
- Yıldırım Camii

- Yiğit Cedid Camii
- Yiğit Köhne Camii
- Beşikçiler Camii
- Bursa Ulu Camii
- Cuma Camii (İnegöl)
- Cumalıkızık Camii
- Çardak Camii (İnegöl)
- Çamaşırlık Camii (İnegöl)
- Daye Hatun (Taya Kadın) Camii
- Demirtaş (Timurtaş) Camii
- Duhtter-i Şerif (Fışkırık) Camii
- Duran Camii
- Ebu İshak Camii
- Emir Sultan Camii
- Ertuğrul Camii
- Eski Camii (Karacabey)
- Gazi Orhan Camii
- Hacılar Camii
- Hamzabey Camii
- Hüdavendigâr Camii
- İbni Bezzaz Camii
- İbrahim Paşa Camii
- İmam-ı Azam Camii
- İshakpaşa Camii (İnegöl)
- İvaz Paşa Camii
- Kasım Efendi Camii (İnegöl)
- Kavaklı Camii
- Kiremitçi Camii
- Kurşunlu Camii (Karacabey)
- Zeyniler camii
- Lazlar Camii (İnegöl)
- Malhatun Camii
- Merkez cami(Harmancık)
- Meşeli camii
- Mollaarap Camii
- Molla Fenari Camii
- Muradiye (II. Murat) Camii
- Musababa camii(Kurtbasan)
- Malhatun camii
- Namazgah Camii
- Piremir Camii
- Sani Konukoğlu Camii (İnegöl)
- Selimiye Camii
- Selimzade Camii
- Setbaşı(Karaçelebi) Camii
- Sıracevizler Camii(Kurtbasan)
- Sinanbey Camii (Arap Camii) (İnegöl)
- Somuncu Baba (Şeyh Hamid) (Ayazma) Camii
- Şahadet Camii (Şehadet (Saray) Camii)
- Şekerhoca Camii
- Şerefüddin Paşa Camii
- Şeyh Müftü Camii (Mustafakemalpaşa)
- Şible (Şibli) Camii
- Tuzpazarı Camii
- Ulucami (Karacabey)
- Ulu Kubbeli Camii
- Üç Kuzular Camii
- Üftade Camii
- Zeynel Abidin Camii
- Veledi Yaniç Camii

1.4.4. Mescitler

- Acem Reis (Arap Dede) Mescidi
- Akbıyk (Veled-i Harir) Mescidi
- Alacahrka Mescidi
- Alanyeri (İsmail Hakki) Mescidi
- Azeb Bey Mescidi
- akırağa (Mecnun Dede) Mescidi
- Çukur Mahalle Mescidi
- Davut Paşa Mescidi
- Mina Mescidi
- Ebu İşhak Mescidi
- Güngörmez Mescidi
- Hacı Sevinç Mescidi
- Hacı Seyfettin Mescidi
- İmaret-i İsabey Mescidi
- Reyhan Mescidi
- Selçuk Hatun Mescidi
- Tahtalı Mescid
- Yeni Kaplıca Mescidi

1.4.5. Türbeler

- Devlet Hatun Türbesi
- Ebu İşhak Kazeruni Türbesi
- Emir Sultan Türbesi
- Eskici Mehmet Dede Türbesi
- Gazi Timurtaş Türbesi
- Hamzabey Türbesi
- Abdal Türbesi
- Abdüllatif Kutsi(Zeyniler) Türbesi
- Ahmed Paşa Türbesi
- Akbıyk Türbesi
- Azeb Bey Türbesi
- obanbey Türbesi
- Hatice Sultan Türbesi
- Hatuniye Türbesi
- Kara Mustafa Paşa Türbesi
- Mkrime Hatun Türbesi

- Okçu Baba Türbesi
- Umur Bey Türbesi
- Orhan Gazi Türbesi
- Osmangazi Türbesi
- Süleyman Çelebi Türbesi
- Şahin Baba Türbesi (Keles)
- Şehzade Mahmut Türbesi
- Şehzade Mustafa Türbesi
- Şehzade Mustafa Türbesi
- Şirin Hatun Türbesi
- Üç Kuzular Türbesi
- Yeşil Türbe
- Yıldırım Bayezid Türbesi
- Somuncu Baba Türbesi
- Tezveren Türbesi
- Üftade Hazretleri Türbesi

1.4.6. Medreseler

- Lala Şahin Paşa Medresesi
- Muradiye Medresesi
- Gökdere Medresesi
- Molla Yegan Medresesi
- Vaiziye (Mahkeme) Medresesi
- Yeşil (Sultan) Medresesi
- Şair Ahmet Paşa Medresesi
- Eynebey Medresesi

1.4.7. Müzeler

- Bursa Tofaş Anadolu Arabaları Müzesi
- Hünkar Köşkü Müzesi
- Uluumay Osmanlı Halk Kıyafetleri ve Takıları Müzesi
- Bursa Kent Müzesi
- Bursa Arkeoloji Müzesi
- Bursa Ormancılık Müzesi
- Osmanlı Evi Müzesi
- Atatürk Evi Müzesi
- Hüsnü Züher Evi / Yaşayan Müze
- Yeşil İslam Eserleri Müzesi

1.4.8. Hanlar

- Eski Tahal Hanı
- Balı Bey Hanı
- Emir Han
- Eski Yeni Han
- Hoca Dursun Hanı
- Geyve Han
- Kapan Hanı
- Doğan Gözü Hanı
- Kütahya Hanı
- Eskişehir Hanı
- İpek Han
- Koza Han
- Piriñ Han
- Tuz Hanı
- Fidan Han
- Kurşunlu Hanı
- İssız Han
- Apolyont Hanı

1.4.9. Köprüler

- Abdal Köprüsü
- Cılımboz Köprüsü
- Demirtaş Köprüsü
- İrgandı Köprüsü
- Mihraplı Köprüsü
- Meydancık (Geredeli) Köprüsü
- Setbaşı Köprüsü
- Tatarlar Köprüsü
- Boyacıkulluğu Köprüsü

1.4.10. Kaplıcalar

- Ağaçhisar Kaplıcası(Orhaneli)
- Yeni Kaplıca (Eski Carrefour arkası)
- Armutlu Kaplıcası
- Bademli Bahçe Kaplıcası
- Dümbüldek Kaplıcası(Mustafakemalpaşa)
- Gemlik (Terme) Kaplıcası
- Ilıcaksu Kaplıcası (Harmancık)
- Orhangazi Keramet Kaplıcası
- Oylat Kaplıcası(İnegöl)
- Sadağ Kaplıcası(Orhaneli)
- Vakıfbahçe (Çekirge) Kaplıcası

1.5. Kültür Merkezleri

- Tayyare Kültür Merkezi
- Akpınar Kültür Merkezi
- Konak Kültür Evi
- Fethiye Kültür Merkezi
- Nilüfer Uğur Mumcu Sahnesi
- Barış Manço Kültür Merkezi
- Adile Naşit Kültür Merkezi
- Görükle Çağdaş Eğitim Kooperatifi Kültür Salonu
- Suare Kültür Merkezi
- Müjdat Gezen Sanat Merkezi

1.6. BURSA'NIN COĞRAFI KONUMU

Bursa, Türkiye'nin kuzeybatısında ve Marmara Bölgesi'nde yer alır. İl toprakları doğudan Bilecik, kuzeydoğudan Sakarya, kuzeyden Yalova ve Kocaeli, kuzeybatıdan Marmara Denizi, güney ve güneybatıdan Kütahya ve Balıkesir illeri ile çevrilidir. İstanbul ile Ege Bölgesini bağlayan karayolları Bursa'dan geçmesi, Türkiye'nin otomotiv ve tekstil sanayinin merkezi konumunda olması, tarımsal üretimi, bunlara bağlı olarak taşımacılık sektörünün yoğunluğu, tarihi ve turistik potansiyeli, Bursa'yı İstanbul'dan sonraki merkez konumuna getirmiştir.

Bursa ovaları geniş ve çok verimlidir. Bursa ovası 39 218, İznik Ovası 9 000, Orhangazi Ovası 17 000, Karacabey Ovası 18 00, İnegöl Ovası 14 832, M.Kemalpaşa Ovası 18 000, Yenişehir Ovası 15 478 hektarlık alan ile bölgenin en önemli düzlükleri oluşturmaktadır.

Marmara bölgesinin en büyük gölleri olan Ulubat ve İznik Gölleri de Bursa İl sınırları içindedir. Ayrıca Uludağ'da üç adet krater gölü ile şehrin doğu kısmında iki adet gölet bulunmaktadır. Orhaneli civarındaki Doğan Baraj Gölü ile Demirtaş Nahiyesindeki Demirtaş Baraj Gölüde şehrin diğer su alanlarını oluşturmaktadır.

Bursa ikliminin bölgelere göre değişiklik arz etmesi, tarım ürünlerinin çeşit ve kalite bakımından zenginlik göstermesine neden olmaktadır.

Bursa coğrafi konumu icabı, Avrupa'nın İç batı ve Güney Anadolu'ya aynı şekilde bu bölgelerin, dış ülkelere açılımında bir kapı görevi üstlenmiş bulunmaktadır. Bu itibarla coğrafi açıdan merkezi bir görünüme sahiptir.

1.7.BURSA'NIN TARİHİ

Bursa'nın bulunduğu bölge insanların yaşama şartlarına çok uygun olduğu için insanlığın başlangıcından beri bu yöre çok dikkat çekmiştir. Bursa ve ilçelerinin de günümüze kadar yapılan Arkeolojik Araştırmalarda 24 Prehistorik höyük bulunmuştur.

I. binde Pelepones ve Morudaki şehir devletleri istilası ile Anadolu' da çeşitli yerleşim birimleri kurulmuştur. M.Ö. VII. Yüzyılda Kimmer saldırıı karşısında Miletoslular gemilerle Marmara denizine ulaşarak bu çevrede Kyzikos, Abydos, Kios(Gemlik) ve Minetopolis (M. Kemalpaşa Melde Mevki) adlı koloni, şehirleri kurdular. Kolofondan gelen İonlar ise Apameia Myrleia(Mudanya) adlı kenti oluşturdular. Ayrıca Koloni kentleri olarak Apollonia Ad Ryndacum (Gölyazı),Lapadium (Uluabat), Placia (Kurşunlu), Hadrianapolis (Orhaneli) civari kentler kurulmuştur.

M.Ö. VIII. Yüzyılda Trakyada yaşayan Bithyn'ler Kuzeybatı Anadolu'ya göç ettiler. Bithynlular M.Ö.546 da Lidyalıların hakimiyetine girdiler. M.Ö.IV.yüzyıl başlarında Lysimakhos Antigoniesi mağlup ederek Antigonias(İzmit) yı aldı.Şehrin adını da Nikaia olarak değiştirdi.Zipoetes M.Ö.278 de ölünce yerine oğlu Nikomedes geçti. Karışıklık sonucu Nikomedes İzmit Körfezi kıyısındaki Nikomedia (İzmit) adında büyük bir şehir kurdu. Nikaia (İzmit)ile olan sürtüşmelerden sonra küçük oğul Prusias I M.Ö. 260 Yılında tahta geçti. M.Ö. 185 yılında ölen Prusias I in yerine Prusias II. geçti. İlk kurulan şehir günümüzdeki Hisar içinde yer alır ve kısa zamanda gelişir.

M.S. 395 ten sonra Nikaia (İzmit) kenti Prusa (Bursa) yanında etkinliğini sürdürdü. Arap orduları VIII. Yüzyıl başlarında İzmit'i kuşattılar. 787 yılında İzmit'te Ayasafyo da İkonoklast devri ile ilgili konsül toplantısı yapıldı. Selçuklular 1081'de İzmit'i zapt etti.1097'de haçlı orduları kenti kuşattı ve Kılıç Aslan şehri terk etti. Bizans İmparatorluğunun dağılması ile İzmit'e sığınan İmp. 1261 yılına kadar varlığını korudu. 6 Nisan 1326 tarihinde Osmanlı Ordularının Bursa'yı teslim alması ile Bizans dönemi kapandı. V. ve VI. Yüzyıllarda Hisar Semtinde bir Bizans Tekfur sarayının kurulduğu yapılan kazılarda ortaya çıkan malzemelerden anlaşılır.

Selçukluların Kayı Boyu Oymağı XIII. Yüzyılda Söğüt ve Domaniç Bölgesine yerleşmişlerdir. Ertuğrul Bey'in ölümü ile Beyliğine Osman Bey geçmiştir.

Osmanlı Türklerinin Bursa'yı almalarının nedeni Sakarya havzasını Susurluk havzasına bağlayan yol şebekesi üzerinde olması ve Uludağ gibi suyu bol ve verimli bir ovanın kenarında bulunmasındandır.

Osman Bey oğlu Orhan Beyi Bursa'nın fethi için görevlendirmiştir. Uzun bir kuşatmadan sonra tekfur Bursa'yı Orhan Bey'e teslim etmiştir(1326). Pınarbaşı kapısından şehre girilmiştir. Böylece 6 Nisan 1326'da Bursa Osmanlıların başkenti olmuştur. Orhan Bey Bursa'yı alınca babası Osman Bey'i Tophanedeki Gümüşlü Kümbete gömdürmüştür. Bundan sonra İmar faaliyetlerini başlamıştır. Orhan Bey 1330'da İznik'i Bizans İmparatoru III. Andronikos'u yenerek almıştır. Orhan Beyin fetihlerinin ikinci devresi Balıkesir deki Karasi Beyliği üzerine olmuştur. Orhan Bey daha sonra Rumeli'nin fethi işlemine girişmiştir.

Orhan Bey 1362 de vefat edince yerine oğlu I.Murat geçmiştir. Orhan Bey savaşçı olduğu kadar başarılı bir devlet adamı idi ve Selçuklu İlhanlı devlet teşkilatının özelliklerini benimsemişti. Teşkilatının özelliklerini benimsemişti. Teşkilatlanmaya önem vermiş ve kanunlar, para ve ordu üzerine çalışmalar yaptırmıştır. Para bastırarak devletin gücünü sergilemiştir. Kıyafete devlet düzenine, şehir ve kasabaların yönetimine büyük önem verilmiştir. Osmanlının ilk veziri Orhan bey'in kardeşi Alaaddin Paşa olmuştur. I. Murat zamanında devletin hudutları Balkanları aşmıştır.

Yeniçeri ismiyle anılan ordu kurmuştur. Rumeli'de 1396'da Niğbolu Savaşı kazanılmıştır. Ayrıca İstanbul'a Bizans İmparatorluğuna son vermek üzere Anadoluhisarı yapılmış ve 1399'da İstanbul kuşatılmıştır. Ankara Savaşından sonra (1402) Timurlular Bursa'ya girmiştir. Ve şehri yakıp yağmalamışlardır. Hatta Ulu cami'yi ahır olarak kullanmışlardır. Anadolu'da 1402 – 1413' e kadar süren bir Fetret Devri yaşanmıştır. Şehzadeler birbirleri ile mücadele etmişlerdir. Çelebi Mehmet (I. Mehmet)hakimiyetinin ilan ederek devletin düzenini yeniden kurdu.

Bursa'da İmar faaliyetlerinde bulunup Yeşil Cami Türbe ve medreseyi inşa ettirdi. 1421'de II. Murat tahta geçti. II. Murat 1422'de İstanbul'u kuşattı. 1444'de Varna zaferini

kazandı. 1448’de II. Kosova Savaşında Haçlılara karşı kazandı.1451’de II. Mehmet (Fatih) tahta geçmiş ve 29 Mayıs 1453’ de İstanbul alınmıştır.

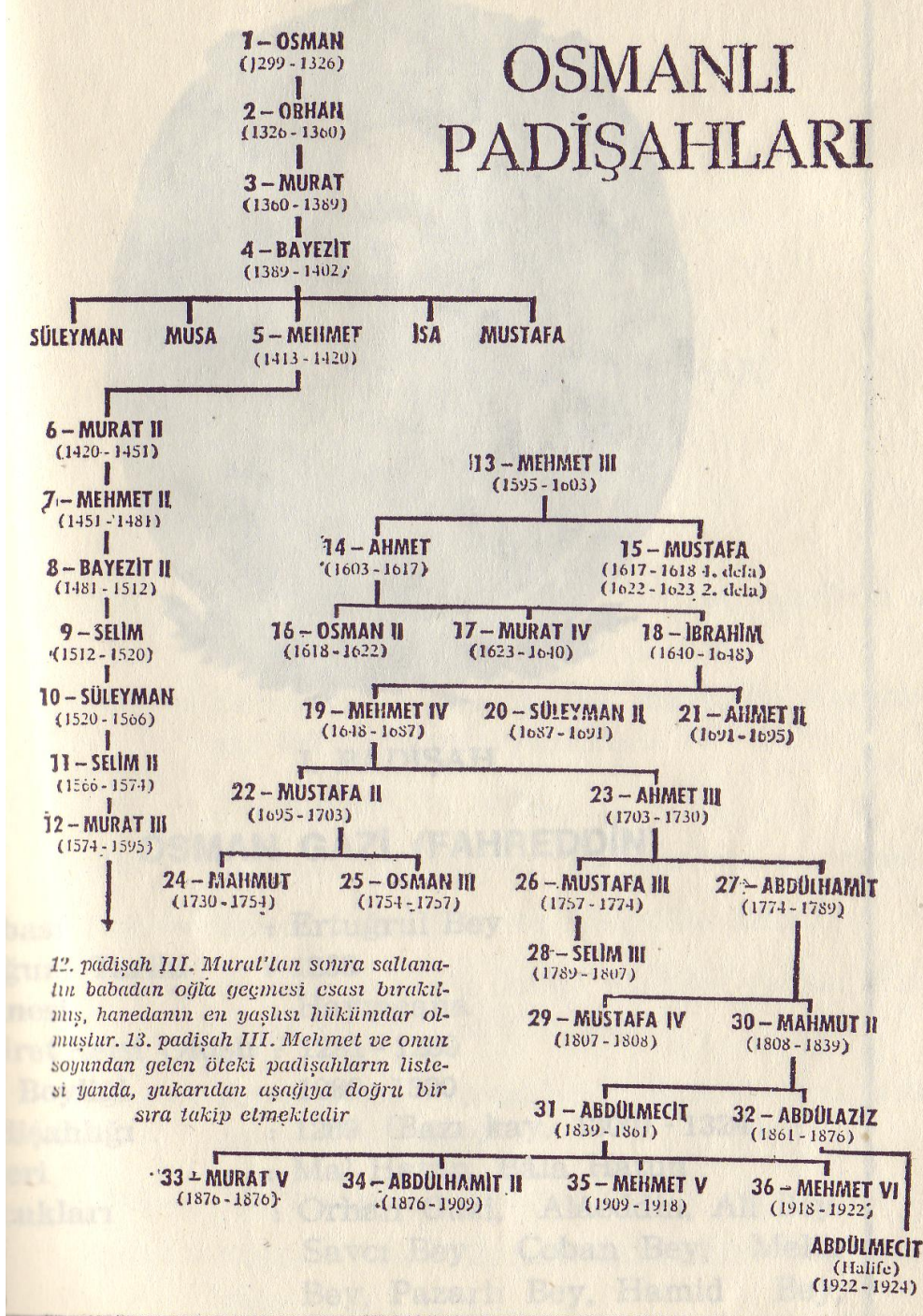
1481’ de Fatih Sultan Mehmet ölünce Şehzade Cem ile II. Beyazid arasında çekişme başlamış ve Cem Bursa’ yı ele geçirerek adına hutbe okutmuş ve para bastırmıştır. Daha sonra Avrupa’ ya kaçan Cem Sultan öldükten sonra Muradiye’deki Türbesine gömülmüştür.

1512’ de tahta Yavuz Sultan Selim geçmiştir. Kanuni Sultan Süleyman(1520–1566) zamanında Bursa’ da Yeni Kaplıca inşa edilmiştir. Sultan I. Ahmed 1650’ de Celali eşkıyasını takip etmek için Bursa’ ya gelmiştir. I. Mustafa ve II. Osman’ın padişahlıkları Osmanlı devletinin en karışık yıllarıdır. IV . Murad 1633’ de Bursa’ ya gelerek halkın dertlerini dinlemiş ve hazineden halka borç para vermiştir. 1801’ de Hisar içinde çıkan yangın Bursa’ nın büyük bir kısmını yakmıştır.

18., 19. yüzyıllar arasında Bursa’ da kadı, müderris gibi değerli kişiler yetişmiştir. 1844’ de Sultan Abdülmecit Bursa’ yı ziyaret etmiş ve Hünkâr köşkünü yaptırmıştır. 1846 da Işıklar Askeri Lisesi açılmıştır. 1854’ de Sivil Rüştüye (ortaokul) açılmıştır. 1855’de Bursa’ da büyük bir deprem olmuş ve yapıların büyük bir bölümü zarar görmüş. 1864’ de hastane açılmıştır. 1867’ de ilk belediye teşkilatı kurulmuş ve Hüdavendigâr Gazetesi yayınlanmaya başlamıştır. 1868’ de şimdiki Endüstri Meslek Lisesi açılmıştır. 1911–1912 Trablusgarp ve Balkan savaşlarıyla ile 1914–1918 I. Dünya savaşın da Bursa’ da büyük sıkıntılar yaşanmıştır. Yunanlılar 8 Temmuz 1920’ de Bursa’ yı işgal etmişlerdir. 1921’ de İnegöl ve Yenişehir işgal edilmiştir. İşgal 6 Eylül 1922’ ye kadar sürmüş ve bu süre içinde şehir ve kasabalarda büyük tahribatlar yapmışlardı. Şükrü Naili Paşa komutasındaki Türk askeri birlikleri Yunan kuvvetlerine ağır kayıplar verdirmiştir. 11 Eylül 1922’ de 3. Kolordu Komutanı Şükrü Naili Paşa Bursa’ ya girmiş ve Bursa yeniden Türk egemenliğine geçmiştir.

11 Ekim 1922 tarihinde Mudanya’da bugün müze olarak kullanılan binada Mütareke imzalandı ve Türk egemenliği tescil edildi. 29 Ekim 1923’ de ilan edilen Cumhuriyetle birlikte Bursa şehri kültür, sanayi ve ziraat merkezi olarak gelişmesini sürdüren bir merkez olmuştur.

2. SULTAN I.MURAD

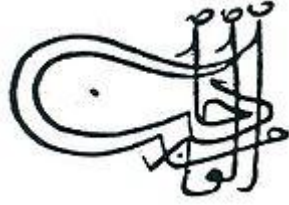

I. Murad

I. Murad

Saltanatı	1362- 1389
Padişahlık Sırası	3
Doğum Tarihi	1326
Ölüm Tarihi	28 Haziran 1389
Önce	Orhan Gazi
Sonra	Yıldırım Bayezid
Soyu	Osmanlı Hanedanı
Babası	Orhan Gazi
Annesi	Nilüfer Hatun
Dini	İslam

I. Murad, Murad Hüdavendigâr 29 Haziran 1326, Sogut – ö. 28 Haziran 1389) Osmanlı Devleti'nin üçüncü padişahı. Babası Orhan Gazi, annesi Nilüfer Hatun'dur. "Hükümdar", "bey" anlamına gelen *hüdavendigâr* unvanı verilmiştir ve bu ünvanı daha

çok Bursa Sancağında kullanmıştır ve Bursa Sancak Beyi olarak görev yapmıştır. Tuğrası "Sultan Murad bin Orhan" olarak istiflenmiştir.

Edirne'yi alarak Balkanlar'a geçmiştir ve Balkanlar'da fetihler yapmaya başlayarak Osmanlı Devleti'nin sınırlarını genişletmiştir. 40'ın üzerinde savaşı yönettiği ve hiç yenilmediği çeşitli kaynaklarda söylenmektedir. Osmanlı devlet idaresi I. Murad döneminde küçük bir beylik idaresinden bir Sultanlık idaresi şekline dönüştürülmüştür. I. Murad döneminde 'Devlet hükümdar ve sülalesinin ortak malıdır.' anlayışı kalkmış yerine 'Devlet hükümdar ve oğullarının ortak malıdır.' anlayışı gelmiştir. Edirne'nin Osmanlılar eline geçirilip ikinci bir başkent durumuna geçirilmesi I. Murad döneminde başlamış, Rumeli Beylerbeyliği kurulmuş ve bu Osmanlı devletinin bir Balkanlar ve Avrupa devleti olduğu gerçeğini vurgulamıştır. Vezirlerin sayısı artmıştır. Divan üyelerinin sayısı artırılmıştır. Devletin malî bünyesi ortaya çıkartılmış ve Defterdarlık makamı oluşturulmuştur. Çağının en ileri profesyonel askerî organizasyonu olan Yeniçeri ocağı kurulmuştur. I. Murad I. Kosova Savaşı'ndan sonra geleneksel olarak savaş alanının dolaşırken Sırp Despotu Lazar'ın damadı olan yaralı Milos'un hançerine hedef olmuş; otağına götürülmüş; ama kurtarılamayarak ölmüştür. Böylece I. Murad bir harp sırasında öldürülen tek Osmanlı Sultanı oldu.

Osmanlı tahtı boş kalmasın ve taht kavgası çıkmasın diye o sırada Anadolu'da muharebe sahasında olan oğlu Şehzade Beyazid hemen Kosova'ya çağrıldı ve burada düzenlenen bir törenle Sultan ilan edildi.

I. Murad'ın cenazesi, saltanat savı güder gerekçesiyle Kosova'da yeni padişah I. Beyazid emriyle boğularak öldürülen oğlu Yakup Bey'in cenazesiyle birlikte Bursa'ya getirildi ve Çekirge'deki türbesine gömüldü. Cenazenin sağlıklı nakli için, iç organları otağının bulunduğu yerde Kosova'da defin edilmiştir. Türkler ve İslam dünyasında I. Murad'a *Hüdavendigâr* lakabı ile kutsallık derecesinde saygı beslenmesine başlanmıştır. Böylece Kosova'da hala bulunan iç organlarının defin edildiği yer "Meşhed-i Hüdavendigâr" adı ile ve Çekirge'de bulunan I. Murad türbesi birer ziyaretgah olmuştur.

I. Murad Osmanlı tarihinde ilk Sultan lakabı ile tanınan hükümdardır. 27 yıllık saltanatı sırasında Anadolu ve Rumeli'de 37 önemli muharebe yapmış ve bunlardan hepsini zaferle sonuçlandırmıştır.

1.Murad'ın şehid olması üzerine Mısır'daki Sultan Berkuk Bursa'daki türbesine konmak üzere bir Kur'an,bir şamdan ve birde kazan yolladı.Bunlar Bursa'daki Türk İslam Eserleri Müzesi'ndedir.

1.Murad'ın hayırları ile ilişkili olan 1385 tarihli Vakfiye belgesi Arapça olarak elimizde bulunmaktadır. Bursa'nın Çekirge semtinde Hüdavendigâr Camii ve imaret, medrese, misafirhane, türbe ve kaplıca'yı kapsayan külliyesi vardır. Ayrıca Bursa Hisarı'nda Hisar Camii, Bilecik ve Yenişehir'de camiler ve zaviye ve annesi adına İznik'te bir imaret yaptırmıştır.

2.1. SULTAN I.MURAD DÖNEMİNİN ÖNEMLİ OLAYLARI

1326 Şehzade Murat Bey'in doğumu

1362 Orhan Gazinin ölümü,Murat Bey'in hükümdar olması.Edirne'nin fethi.

1363 Eski Zağra ve Filbe'nin fethi. Gümölcine ve çevresinin Osmanlı topraklarına katılması.

1364 Hacı İlbey'in Sırp Sındığı zaferi.Türklerin Makedonya'ya ayak basması.

1365 Güney Dalmaçya'daki Dubrovnik (Ragoza) Cumhuriyeti'nin Osmanlı himayesine girmesi ve böylece Türklerin Adriyatik Denizi'ne ulaşması. Katalanlar'ın elindeki Karabiga'nın Sultan Murad tarafından alınması.

1366 Gelibolu'nun Bizans kuvvetleri tarafından ele geçirilmesi.

1367 Timurtaş Paşa'nın Yanbolu'yu, Lala Şahin Paşa'nın Samakov'u alması.Karnova,Aydos ve Burgaz'ın fethedilerek,Osmanlıların Rumeli'de de Karadeniz kıyılarına erişmesi.

1368 Sultan Murad'ın Hayrabolu'yu Osmanlı topraklarına katması.Edirne'nin Osmanlı başkenti olması.

1369 Kırklareli ,Pınarhisar ve Vize'nin Bizanslılardan alınması.

1370 Bulgaristan Krallığı'nın Osmanlılara bağlanması.Kral Şişman'ın kız kardeşi Marya ile Sultan Murad'ın evlenmesi.

1371 Çatalca'nın fethi Samakov Meydan Muharebesi'nde birleşik Sırp-Bulgar ordularının bozulması.Çirmen zaferi.

1372 Adriyatik Denizi ile Yunanistan'ın Attika dolaylarına kadar ilk büyük Osmanlı akınları.Kuzey Sırbistan Hükümdarı Lazar Grebliyanoviç'in Osmanlılara bağlanması.

1373 Bizans'ı Osmanlılara bağlayan andlaşmanın yenilenmesi. Makedonya'da fetihler: İskeçe,Drama,Kavala,Zihne-Serez,Avrathisar,Vardar-Yenicesi,Kaaferye'nin ele geçirilmesi.

1374 Çandarlı Hayrettin Paşa'nın Selanik'i alışı.

1375 Niş'in fethi.Hadimoğulları Beyliği'ne ait toprakların yarıdan fazlasının Osmanlı Devleti tarafından satın alınması.Kosava'da önemli yerlerin ele geçirilmesi.

1376 Bulgaristan Krallığı'nın Osmanlı hakimiyetine girmesi.Sultan Murad'ın Bulgar prensesi Tamar'la evlenmesi.

1378 Germiyan prensesi Devlet Hatun'un Osmanlı şehzadesi Yıldırım Beyazid'le evlenmesi:gelinin çeyizi olarak Kütahya,Tavşanlı,Emet,Simav ve çevresin Osmanlılara bırakılması.

1382 Gazi Timurtaş Paşa'nın Manastır'ı fethi.Sofya'nın ele geçirilmesi. 1.Murad'ın "Hüdavendigâr"adı ile anılmaya başlanması.

1383 Timurtaş Paşa'nın Arnavutluk'un doğusu ile Karadağ'ın güney bölgesini elde etmesi. Candaroğulları'nın Osmanlı hakimiyetine girmesi.

1384 Lala Şahin Paşa'nın Bosna seferi.

1385 Çandarlı Halil Hayreddin Paşa'nın Savra Meydan Muharebesi'nde Arnavutluk ordusunu bozguna uğratması. Ohri'nin fethi.Sultan Murad'ın ortanca oğlu Savcı Bey'in babasına karşı ayaklanması.

1386 Kuzey Arnavutluk'un fethi.İlk Osmanlı - Karaman savaşı.

1388 Bulgaristan'da Silistre,Tutrakan Zıştovi,Niğbolu,Plevne,Lofça şehirleri ile Deli orman ve Dobruca bölgelerinin Osmanlı hakimiyetine geçmesi.Ploşnik bozgunu.Osmanlılara karşı Balkan ittifakı.

1389 1.Kosova Zaferi , 3.Osmanlı padişahı Sultan Murad'ın zafer meydanında şehit düşmesi.

3. SULTAN I. MURAT TARİHİ YAPILARI

3.1. SULTAN I. MURAD HÜDAVENDİGAR CAMİİ VE MEDRESESİ

Çekirge'de Bursa ovasına bakan tepenin üzerinde, Sultan I.Murad Hüdavendigâr 1365-1366 yıllarında yaptırmıştır.

Yapı iki katlıdır. Alttaki camii , üstte medrese yer almaktadır.Öndeki revak kısmı beş tane kubbeyi taşıyan kemerlerle birbirine bağlı altı yığma ayaktan meydana gelmiştir.Alt kata basık tonozla örtülü kısımdan girilir.Holün iki yanında üst kata çıkışı sağlayan merdivenler vardır.Salon kubbeli ve tonozlu uzun bir eyvandan ibarettir.Orta sahanın sağında ve solunda tonozlu bir eyvan ile köşelerde bir tonozla örtülü dört odadan meydana gelmektedir.Mihrap duvardan içeriye girmiş ufak bir eyvan şeklindedir.

Merdivenlerden üst katın revakına çıkılır. Revak önden altı yığma ayak ve aralarında beş adet sütun ile ayrılmış sivri ikiz kemerle yapılmıştır. Revaktan birer dehliz ile koridora gelinir. Koridora açılan 12 adet medrese hücresi yer almaktadır. Hücreler tonozludur. Yanlarda tonozla örtülü dörder oda daha vardır.

Tek minaresi tuğladan örülmüştür. Çift zincir, tek zincir,iki sıra kuş gagası,balık sırtı motifi,altı sıra istalaktile şerefeye geçilir.Takke külahlıdır.

Üst kat eyvanının kemer alınlıklarında, köşe tromplarında süsleme unsurları görülmektedir. Mermer sütunlar ve başlıklar Bizans yapılarından sökülerek burada kullanılmıştır.

Camii ve medrese 1520-1563-1619-1635-1905-1963-1975-1976 yıllarında gerekli onarımları görmüştür.

3.2. SULTAN I.MURAD (HÜDAVENDİGAR) İMARETİ

Bugün vakıf merkezi olarak kullanılan imaretin orijinal hali 19.yüzyılda depremde yıkılmıştır. Bugünkü hali 1904 yılında Sultan Abdulhamit tarafından yaptırılmıştır.

Caminin batısında, kuzey-güney uzantısındadır. Doğu cephesindeki söveli ve basık kemerli geniş kapının üzerindeki altı satırlık mermer kitabeden 1906 tarihi vardır.Yapıyı

tamamen değiştiren bu çalışma sonunda imaret büyük salonlara ayırnış,çatı ahşapla kaplanmış,kiremitle örtülmüştür.Beş tane ocak yeri, zamanımıza gelen uzun tuğla bacalıdır.Bu kısmın çatısı yoktur,avlu şeklindeyir.

Duvarlar üç sıra tuğla, geniş moloz rmedir. Pencere ve kapılar kfeki söveli ve tuğla basık kemerlidir.

3.3. SULTAN 1.MURAD (HÜDAVENDİGAR) TÜRBESİ

3.3.1. TÜRBENİN GİRİŐİNDEKİ YAZI

Orhangazi'nin beş oğlundan biri olan 1.Murad(1360-1389) adına yaptırılmıştır.1389 yılında Kosova zaferinden sonra savaş alanında suikasta uğrayan 1.Murad Bursa'ya 1855 depreminde yıkılan yapının yerine Sultan Abdülaziz tarafından 1863'de bugünkü türbe yaptırılmıştır. Günümüzdeki yapı kare planlı ve kubbelidir.Kapı zerindeki kitabe 1741 tarihlidir.Türbe içinde kalem işi süsleme bulunmaktadır. Devrin Mısır Sultanı tarafından türbeye hediye edilen Kur'an-ı Kerim ve diğer hediyeler Bursa Türk İşlam Eserleri Müzesi'ndeyir. Türbe,19.yy özelliklerini yansıtmaktadır.

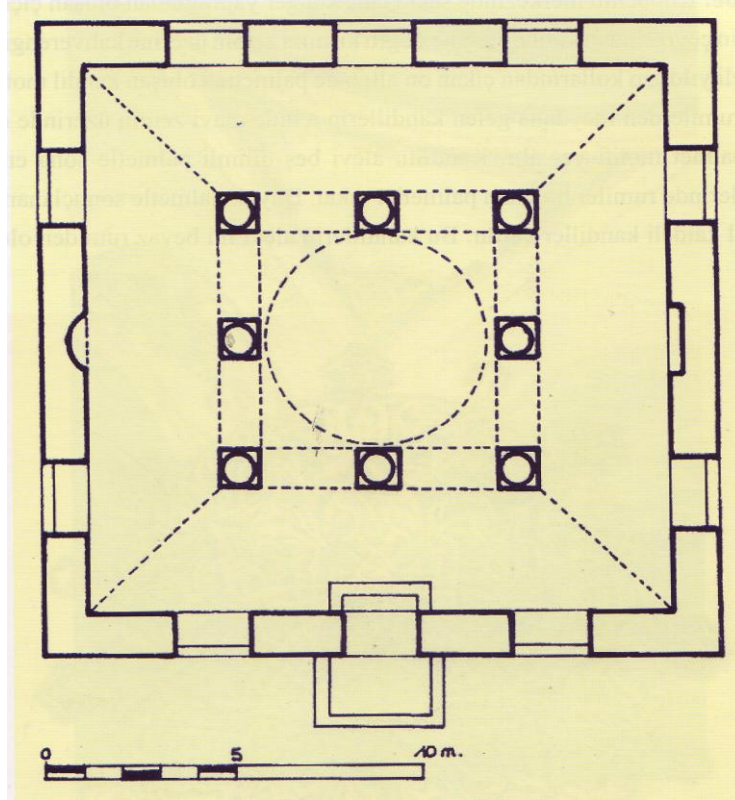
Türbede 1.Murad Hüdavendigar'ın sandukasının yanında yedi adet sanduka daha bulunmaktadır. Bunlar 1.Murad'ın oğlu Yakup elebi, torunu Süleyman Çelebi, Süleyman elebi'nin oğlu Orhan ve şehzade Mehmet'e aittir. Diğer üç sandukanın kimlere ait olduğu bilinmemektedir.

3.3.2. SULTAN 1.MURAD (HÜDAVENDİGAR) TÜRBESİ HAKKINDA GENEL BİLGİ

Bursa'da ekirge semtinde,1.Murad (Hüdavendigar) Camisi'nin kuzey batısında

bulunan türbe, Yıldırım Bayezid tarafından1389 yılında 1.Kosova Savaşı'nda şehit olan 1. Murad (Hüdavendigar) için yaptırılmıştır. Ancak 1855 yılındaki deprem sonucu türbenin tamamının yıkıldığı, sonradan temelleri üzerine bugünkü türbenin yapıldığı yazılı kaynaklarda belirtilmektedir.

Yapı yaklaşık olarak 17,60 x 17,60 metre boyutlarında olan kare bir plana sahiptir. Ortada sekiz sütunun taşıdığı kemerlere oturan sekizgen kasnaklı kubbeli bölümün etrafını üstü tonoz örtülü bölüm çevirmektedir. Sütun başlıkları alçıdan kenger yaprakları ile süslenmiştir. Kubbenin oturduğu kasnak, kubbe göbeği, geçiş bölgesi ve kemer karınları kalem işi ile süslüdür. Kırmızı,mavi, sarı,yeşil ve beyaz renklerin kullanıldığı rumi

Hüdevendigâr Türbesi Planı

kıvrımları,palmet ve lotüsler ana motifleri teşkil eder.Batıda üç diğer kenarlarda ikişer olmak üzere dokuz büyük pencere mekanı aydınlatır. Giriş açıklığında olduğu gibi yuvarlak kemerlibu pencerelerin kemerlerinin etrafı kubbenin yer aldığı merkezi kısımda görülen süslemeyi hatırlatan kalem işlerine sahiptir.Benzer tezyinata tonozların orta kısımları ile eteklerinde mekanı dolanan kuşakta da rastlanır.Güney duvarı ortasında bulunan mihrab,kesiti yarım daire olan ve kemerle son bulan bir nişten ibarettir.Nişin etrafı , kemer kavşına mütevazi olarak dolanan silmelerle çevrelenmiştir.İçteki geniş münhani silmenin yüzü kartuşlara bölünmüş ve bunların içleri Rumilerden geliştirilmiş motiflerle süslenmiştir.Dış silmeyi palmet ve lotüslerden elde edilmiş bir zencirek süsler.Diğer kısımlara göre daha itinalı

ve zengin kalem işine sahip mihrabın sathı,eflatunu hatırlatan koyu kiremit rengine boyanmış ve üst kısmına dilimli kemer şekli işlenmiştir.İçleri rumiler ve tabii çiçek resimleriyle süslü köşeliklerde parlak altın yıldız ve yeşil hakim renklerdir.Mihrabın karşısındaki kemerli niş de kalem işi ile süslüdür.Ayrıca ,tonozların altında dolanan kuşağa köşelerde ve aralarda,içleri çiçek demetleri ile süslü yuvarlak madolyonlar işlenip asılmıştır.

Kuzey cephesi dıştan üç payanda ile desteklenen yapıyı ,yuvarlak kemerli dokuz pencere aydınlatmaktadır.Dış cepheler sıva ve badanalıdır.

Türbenin tam ortasında pirinç parmaklıklar içindeki büyük sanduka , 1.Murad'a aittir.Diğer sandukalar ise oğlu Yakup Çelebi,torunu Süleyman Çelebi ve onun oğlu Orhan'a,Yıldım Bayezid'in oğlu Musa Çelebi ve Şehzade Mehmed'e aittir.Diğer ikisinin kimlere ait olduğu bilinmemektedir.Ayrıca türbenin bahçesinde daha sonraki dönemlere ait kabirler yer almaktadır.

3.4. KİTABELER

İçerdeki bazı sandukaların kimliklerini belirten levhalar ile güney duvarı önündeki ihata duvarının kapısı üzerinde bulunan tamir kitabesinin dışında türbeye ait kitabe mevcut değildir. Tamir kitabesi şöyledir:

Gazayı adet edinmiş adalet yayan, şehit ve veli sıfatlarıyla ilk iki beytde 1.Murad övülmekte son iki beytde ise “Bu melek hasletli ve adil Şahın türbesinin kapısı sağlam olunca,bir ilavesiyle tarihini söyledim: Hüdavendigâr'ın kapısının çatısı ne güzel” denilmektedir. Ebced hesabıyla1153 tarihini veren son mısraa bir ilave edilince türbenin tamir tarihi çıkmaktadır,1154|1741-1742. Eser II.Abdülhamid zamanında da esaslı bir tamir görmüştür.

4. SULTAN I.MURAT TÜRBE Sİ ARAŞTIRMA SONUCU

I.Murat Türbesi ve örtüsü ile ilgili araştırmalar ve fotoğraf çekimleri yapıldı. Toplanan dökümanlar Araştırma Bölümü tarafından dijital ortamda raporlaştırıldı ve Sanduka Örtüsü Atölyesi sorumlu öğretmenleri Hanife Işılar ve Güleser Sencar'a teslim edildi.

Mevcut I. Murad türbe puşidesinin ölçüleri **2.68x2.70** cm dir. Bu ölçülerdeki örtü sandukayı birebir kaplamamaktadır. Bu örtü zamanla yırandıkça üzerine farklı büyüklüklerde Maraş işi tekniği ile yapılmış örtüler konulmuştur. (ikisi üzerinde bir tanesi başucunda) toplam üç örtünün desenleri nakış öğretmenleri Fatime Göztepe, Lale Kankal, Zeynep Güler tarafından kopyaları alınmıştır. Bu örtüler Bursa Müzeler Müdürlüğüne korunması için teslim edilecektir. Eski örtünün rengini kahverengi ve işlemlerinin sarı sim olduğu yorumlanmıştır.

Orijinal örtü üzerindeki değişiklikler Bursa Valisi Sayın şahabettin Harput ile yapılacak toplantıdan sonra belirlenecektir.

HAZIRLAYANLAR

şükran Özgen

Ebru Önder

Lale Kankal

Latife Sinem Yazar

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Yalman Bedri, Bursa, Türkiye Turing ve Otomotiv Kurumu Yenilik Basımevi,1977 ,s.96-97

Türkiye’de Vakıf Abideler ve Eski Eserler III. ,Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayınları, Yeni Gün Matbaası,Ankara,1983,s.271

Prusa’dan Günümüze Bursa (Medeniyetin İpek Şehri) Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları,Akıf Koçyiğit,Ahmet Ö.Erdönmez,A.Nalan Fidan,Hatice Yılmaz,İstanbul,Aralık ,2006,s.22,s.319

Önkal Hakkı,Osmanlı Hanedan Türbeleri,Kültür Bakanlığı Yayınları,1992,s.278-280

Yeşilin ve Tarihin Buluştuğu Kent Bursa(Cumhuriyetin 85.Yılında Bursa) ,Valilik Yayınları

VikiKaynak'ta I. Murat ile İlgili Belge Kayıtları, Wikipedia Özgür Ansiklopedi

Bursa Turist Rehberi , Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları,2005,s.8

Bursa, Bursa Büyükşehir Belediyesi Yayınları,s.21

Yardımcı İlhan, Tarihe Mührünü Basan Bursada Saltanat Süren Osmanlı Sultanları Ve Bursa Bibliyografyası, 1987, İstanbul ,s 53

İLGİLİ KAYNAKLAR

Kaplanoğlu Raif, **Bursa Anıtlar Ansiklopedisi**, Yenigün Yayınları, Bursa Hakimiyet Gazatesi Matbaası, Bursa, 1994

Bursa, TC Bursa Valiliđi İl Kùltür ve Turizm Mùdùrlùđù Yayınları, 2006

Cengiz İsmail, **Bir İmparatorluğun İzi: Osmangazi**, Osmangazi Belediyesinin Yayını, 2008

Bursa Ansiklopedisi, Cilt III, 2002 Burdef Yayınları

Baykal Kazım, **Bursa ve Anıtlar**, 1949

Sultanlar, TC Bursa Valiliđi Kùltür Turizm Tanıtma Birliđi

Yenal Engin, **Bir Masaldı Bursa**, YKY, 1996

Tùrkiye’de Vakıf Abideler ve Eski Eserler III, 1983, Vakıflar Genel Mùdùrlùđù Yayınları, (Bursa İl Merkezi),

Turyan Hasan, **Bursa Evliyalari ve Tarihi Eserleri**, 1982.

Çalıkuşu Eser, **Bursa Dini Mimarisinde Tùrk Barok Bezemeleri**, Bursa İl Özel İdaresi, Ankara, 2010

Ayverdi Ekrem Hakkı, **Osmanlı Mimarisinin ilk devri – I Ertuğrul**, Osman, Orhan, Hùdavendigar, Yıldırım,(630-805)(1230- 1402), İstanbul Fetih Cemiyeti, 1989

Çekirge Senti, Osmangazi Belediyesi Yayınları, Raif Kaplanoğlu Aziz Elbas, 2007,